

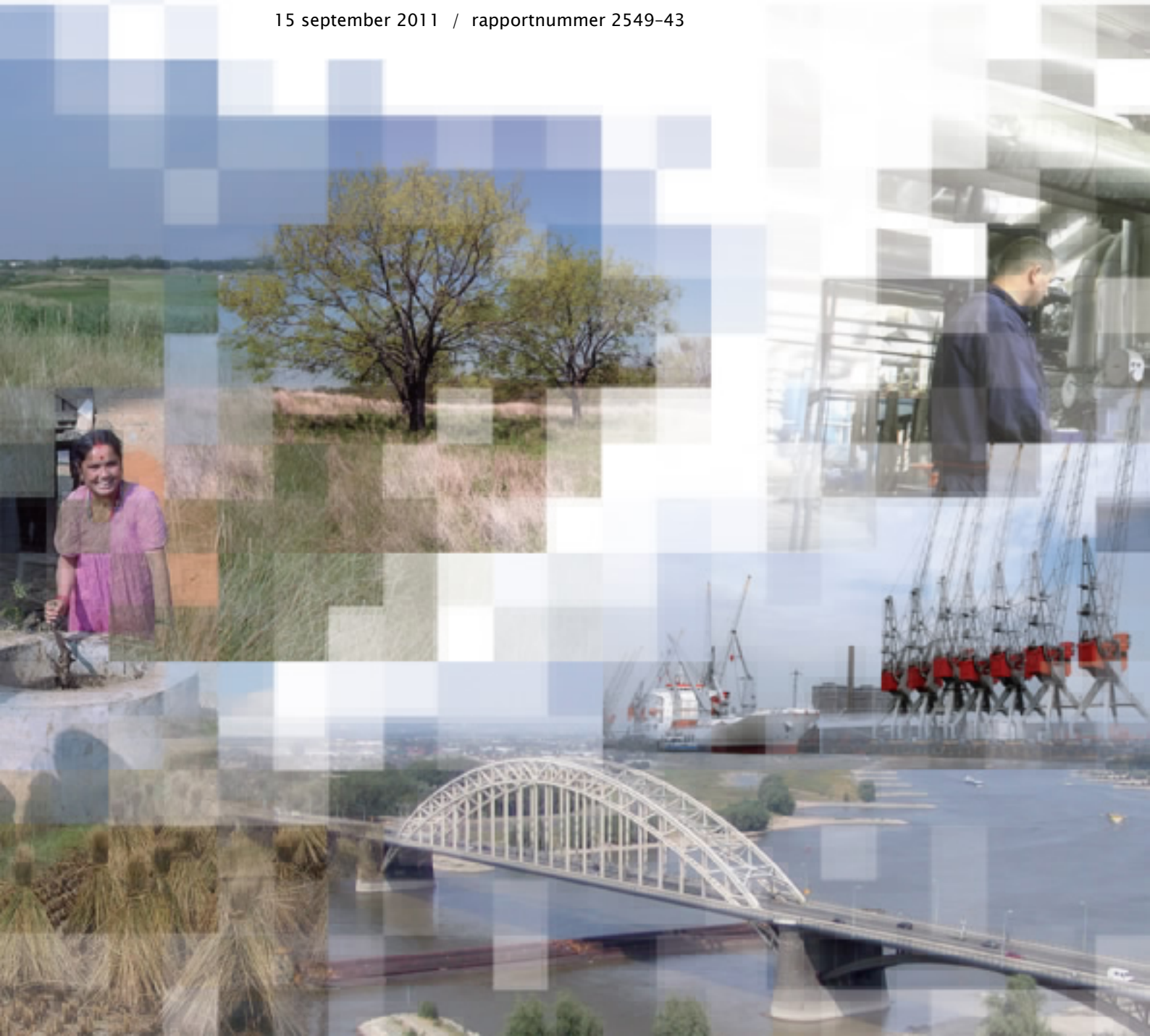

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontgronding in het kader van gebiedsontwikkeling Poelkampen in gemeente Borger-Odoorn

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

15 september 2011 / rapportnummer 2549-43

1. Hoofdpunten van het MER

Vos Zand en Grind b.v. heeft het voornemen om nabij Ellertshaar (gemeente Borger-Odoorn) in het gebied Poelkampen een ontgroning voor zandwinning te realiseren. De projectlocatie heeft een bruto oppervlak van circa 83 hectare. Om deze ontgroning te kunnen realiseren moet het bestemmingsplan worden gewijzigd van 'agrarisch' naar 'zandwinning'. Bevoegd gezag in deze procedure is de gemeenteraad van Borger-Odoorn. Om de ontgroning mogelijk te maken moet de provincie een vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet afgeven. Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe zijn bevoegd gezag in deze procedure. De provincie is coördinerend bevoegd gezag in het kader van de m.e.r.-procedure.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- onderbouwing van de locatiekeuze op regionaal niveau op basis van provinciaal en gemeentelijk beleid en de vraag naar beton- en metselzand;
- inzicht in de kansen en mogelijkheden voor gebiedsontwikkeling voor natuur, recreatie en landschap. Geef aan wat de consequenties hiervan zijn voor alternatieven en inrichting van de ontgroning in het studiegebied;
- inzicht in het geohydrologische systeem, de effecten hierop en een onderbouwing van de manier waarop deze effecten bepaald worden, ga met name in op de hydrologische effecten van de aanleg en ligging van de nieuwe plas;
- gevolgen voor de natuur. Neem de passende beoordeling op in het MER. Werk een ecohydrologische systeemanalyse uit voor het studiegebied en geef op basis daarvan aan wat de effecten zijn op natuur, de kansen zijn voor natuurontwikkeling, ontwikkeling van de ecologische hoofdstructuur en verbindingen daartussen.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie Reikwijdte en Detailniveau (R&D). Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op punten die hierin naar de mening van de Commissie voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering'.

2. Doelstellingen, beleidskader en besluitvorming

2.1 Probleem- en doelstelling

Ontgronding

Doel van de initiatiefnemer Vos Zand en Grind b.v. is de ontwikkeling van de zandwinlocatie om aan de behoefte aan beton en metselzand te kunnen voldoen. De vergunning voor de huidige zandwinninglocatie Ellertshaar loopt in 2018 af. De werkzaamheden zullen dan op de huidige locatie worden beëindigd (verwachting volgens notitie R&D 2014) en Vos wil op een nabij gelegen nieuwe locatie verder gaan met haar activiteiten. Ze wil daarbij gebruik gaan maken van de bestaande installaties, infrastructuur en voorzieningen die op hun terrein aanwezig zijn.

Onderbouw in het MER de behoefte aan beton en metselzand kwantitatief. Ga vervolgens in op de lopende zandwinningen in Drenthe en geef aan in welke mate zij in deze vraag voorzien voor de planperiode van het voornemen. Geef aan welk aandeel Vos hier nu al aan levert en welk aandeel zij van plan zijn te leveren. Beschrijf de relatie tussen de te verwachten vraag naar zand en de beoogde fasering van de voorgenomen ontgronding.

Gebiedsontwikkeling

Vos wil met de ontgronding tevens ruimtelijke randvoorwaarden scheppen voor recreatief-toeristische ontwikkeling en natuurontwikkeling op de middellange en lange termijn. Deze gebiedsontwikkelingen zelf vormen geen onderdeel van het voornemen van de initiatiefnemer. De gebiedsontwikkelingen kunnen door andere partijen worden ingevuld. Het bestemmingsplan moet het juridisch-ruimtelijk kader gaan bieden waarbinnen de ontwikkelingen mogelijk zijn. Het inrichtingsplan bij de ontgrondingsvergunning moet concreet worden uitgewerkt zodat (gebieds-)ontwikkelingen hier na afronding kunnen worden gerealiseerd.

Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling heeft Vos het rapport Gebiedsvisie Ellertshaar opgesteld.² Hierin wordt de voorgenomen ontgronding ingepast in een bredere samenhangende ontwikkeling van natuur, recreatie en toerisme. Ook wordt een duidelijke relatie gelegd met de huidige zandwinning Ellertshaar.³ De Gebiedsvisie geeft aan dat na beëindiging van de zandwinning in de huidige plas kan worden gestart met de ontwikkeling van natuur, dagrecreatie en verblijfsrecreatie om die plas. De recreatieve activiteiten kunnen op de lange termijn worden uitgebreid en verplaatst naar de nieuwe zandwinplas Poelkampen. Het idee daarbij is om in de toekomst de recreatieve functies rondom de nieuwe plas te bundelen en aan de westkant van de huidige plas de natuurontwikkeling (verder) te realiseren.

Geef in het MER aan wat de status is van de Gebiedsvisie Ellertshaar en geef aan hoe de gebiedsontwikkeling een plek krijgt in de besluitvorming. Ga in het MER in op de relatie tussen de Gebiedsvisie en de bestaande en nieuwe ontgronding.

² Gebiedsvisie Ellertshaar, opgesteld door Vos Zand en Grind B.V. en Grontmij Nederland B.V. Assen 11 mei 2010.

³ In de Gebiedsvisie Ellertshaar is een fasering van de gebiedsontwikkeling uitgewerkt waarbij ook de huidige zandwinning is betrokken. De gebiedsontwikkeling start in deze visie na 2018 met fase I, en zal na 2040 een vervolg krijgen in fase II.

Beschrijf en onderbouw in het MER de kansen voor en de doelen van de gebiedsontwikkeling. Geef aan wat de vraag is naar toeristisch-recreatieve ontwikkelingen, zowel vanuit de regio voor dagrecreatie als voor toerisme (verblijfsrecreatie). Werk voor natuur een systeemanalyse van het studiegebied uit en geef op basis daarvan voor het plangebied aan welke natuurdoelen er kunnen worden gerealiseerd. Geef aan hoe deze kunnen aansluiten bij de (bestaande) natuur- en EHS-doelstellingen.

2.2 Beleidskader

In de notitie R&D zijn de verschillende beleidskaders en wet- en regelgeving beschreven waaraan het voornemen moet worden getoetst. Geef in het MER aan welke randvoorwaarden en verplichtingen uit deze beleidskaders voortvloeien die relevant zijn voor het voornemen.

Ga specifiek in op het provinciale en gemeentelijk beleid gericht op zandwinning, ontgroningen, ruimtelijke kwaliteit, water, landschap, recreatie en toerisme en gebiedsontwikkeling. Besteed met name aandacht aan de Omgevingsvisie Drenthe, de structuurvisie Borger-Odoorn⁴ en indien relevant de beleidskaders van buurgemeenten (o.a. Hunze en Aa). Ga specifiek in op de randvoorwaarden vanuit dit beleid gericht op gebiedsontwikkeling in het studiegebied. Geef op basis hiervan aan wat de opgaven zijn voor de ontwikkeling van het gebied Ellertshaar en Poelkampen.

2.3 Te nemen besluiten

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de aanpassing van het bestemmingsplan en het verlenen van de ontgrondingsvergunning. Op basis daarvan volgt het MER een gecombineerde plan-m.e.r. en project-m.e.r. procedure. De ontgrondingsvergunning moet een inrichtingsplan bevatten waarin wordt aangegeven hoe de ontgroning wordt ingericht en afgerond ter voorbereiding van verdere gebiedsontwikkeling. Het bestemmingsplan moet het planologisch kader vormen waarbinnen de gebiedsontwikkeling kan plaatsvinden

Voor de ontgroning moet tevens een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet en een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Maak aannemelijk dat een ontheffing kan worden verleend. Geef aan welke besluiten naast de hiervoor genoemde besluiten nog moeten worden genomen en neem de relevante informatie daarvoor op in het MER.

Geef aan of voor dit besluit de procedure van de watertoets moet worden doorlopen. Neem indien relevant de informatie uit de watertoets op in het MER.

De grond in het plangebied is momenteel als landbouwgrond in gebruik. Beschrijf in het MER de eigendomssituaties en grondposities. Geef aan of en hoe dit invloed heeft op de realisatie en fasering van de ontgroning.

⁴ In de Structuurvisie Borger-Odoorn (12 november 2010) is het gebied Ellertshaar en de bestaande zandwinningsplas als locatie voor natuurontwikkeling in combinatie met recreatie aangewezen.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit

Ontgronding

Het MER zal zowel moeten ingaan op de voorgenomen ontgronding als op de beoogde gebiedsontwikkeling (eindbeeld, fasering). Beschrijf de kenmerken van het totale voornemen die relevant zijn voor het bepalen van de milieueffecten.

Ga voor wat betreft de zandwinning daarbij in op de ligging/locatie, omvang van de zandwinning, aanvang en fasering van de werkzaamheden, capaciteit van de installatie de werkwijze op de locatie etc. Geef aan hoe de transportroutes lopen.

Maak op basis van de grondbalans en een grondstromenplan inzichtelijk welke grondstoffen in welke hoeveelheden vrijkomen. Geef aan waarvoor ze worden gebruikt (fabricage proces Remix of extern afgevoerd). Beschrijf op basis van deze informatie de (extra) vervoersbewegingen die plaatsvinden als gevolg van de voorgenomen activiteit.

Werk de vormgeving/inrichting van de zandwinplas nader uit, ga daarbij in op de diepte van de plas, de steilheid van de taluds en de hoeveelheid vrijkomend zand.

Gebiedsontwikkeling

Werk de gebiedsontwikkelingen, die het bestemmingsplan mogelijk maakt op hoofdlijnen uit, zowel voor recreatie en toerisme als voor natuur. Geef aan welke ruimtelijke randvoorwaarden voor de inrichting hieruit voortvloeien. Verken de inrichtingsmogelijkheden in alternatieven of varianten⁵.

Ga bij de recreatieve ontwikkelingen ook in op de wijze waarop de ontsluiting en het parkeren wordt geregeld. Geef aan hoe de recreatieve en natuurfuncties (tijdelijk) naast de huidige zandwinningsactiviteiten plaatsvinden. Ga daarbij in op de effecten die de verschillende activiteiten op elkaar hebben en geef aan welke maatregelen kunnen worden genomen om deze te beperken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het scheiden van recreatieverkeer van werkverkeer.

3.2 Locatiekeuze

Vos Zand en Grind kiest voor een uitbreiding van haar activiteiten nabij de bestaande locatie. Onderbouw in het MER deze locatiekeuze en doe dit op basis van:

- het provinciale beleidskader gericht op ontgrondingen en de omgevingsvisie Drenthe;
- het gemeentelijk beleidskader en het beleid en de ambities op het gebied van natuur, landschap en recreatie;
- de behoefte aan beton en metselzand en de regionale ontwikkelingen in deze sector (zoals ook in 2.1 genoemd).

⁵ De drie varianten in de notitie R&D (hoofdstuk 6 Alternatieven) gaan echter niet in op de natuurontwikkelingen rondom de huidige plas.

3.3 Alternatieven

Voorkeursalternatief van de initiatiefnemer is uitbreiding van de ontgrondingslocatie in oostelijke richting in het gebied Poelkampen. Onderzoek of ook andere alternatieven voor uitbreiding mogelijk zijn waarbij minder effecten optreden op hydrologie en natuur. Beschouw daarbij expliciet de locaties nabij de huidige ontgroning en uitbreiding richting het westen, noorden of zuiden. Beschouw het gebied ten westen van de huidige plas alsof er geen restrictie is als gevolg van de EHS-status.

Werk hierbij stapsgewijs van onderwerp naar onderwerp, waarbij aan het eind van elke stap kan worden besloten dat een bepaalde locatie niet bij de volgende stappen wordt meegenomen. Doorloop hierbij de volgende volgorde van onderwerpen:

- de geologische voorkomens van zand, ga daarbij in op de samenstelling, kwaliteit en bruikbaarheid van het aanwezige zand;
- de hydrologische effecten;
- de kansen voor gebiedsontwikkeling, natuurontwikkeling, recreatie en toerisme;
- huidig ruimtegebruik en landschap.

Geef aan op basis van welke argumenten welke alternatieven afvallen, betrek hierbij ook economische en juridisch-planologische argumenten.

Werk vervolgens de mogelijke alternatieven verder uit en vergelijk ze op basis van doelstelling en milieueffecten met elkaar.

3.4 Voorkeursalternatief

De notitie R&D beschrijft drie varianten van het inrichtingsalternatief Poelkampen, deze moeten de basis vormen voor de keuze van een voorkeursalternatief. Ten eerste sluit de commissie niet uit dat op basis van de hiervoor beschreven locatie-afweging er meerdere locatiealternatieven overblijven en dus uitgewerkt dienen te worden. De Commissie constateert voorts, dat in deze varianten alleen wordt ingegaan op de recreatieve component van de gebiedsontwikkeling. Betrek bij de inrichtingsvarianten alle ruimtelijke ontwikkelingen die met het bestemmingsplan worden mogelijk gemaakt.

Op basis van de bevindingen uit de voortoets⁶ adviseert de Commissie het voorkeursalternatief nader te onderbouwen. Maak hierbij gebruik van de alternatieven beschrijving zoals uitgewerkt in paragraaf 3.3 alternatieven.

3.5 Fasering

In de Gebiedsvisie Ellertshaar is sprake van fasering van zowel de ontgroning als de gebiedsontwikkeling. Tijdens het locatiebezoek⁷ zijn eerste ideeën gepresenteerd van een gefaseerde aanpak van zowel de gebiedsontwikkeling als de zandwinning en de afstemming tussen beide activiteiten. Geef aan waar de ontgroning in het gebied start en hoe deze verder wordt uitgebreid. Werk de fasering van de gebiedsontwikkeling en de zandwinning in het MER uit in tijd, tempo, inzet materieel, tijdelijke inrichting, routing etc.

⁶ Zie onder meer p. 22 Voortoets Ontgroning locatie Poelkampen. Paragraaf 5.4 Slotconclusie: het is niet uit te sluiten dat de instandhoudingsdoelen voor de habitattypen.....mogelijk negatief significant worden geraakt.

⁷ Bezoek van de Commissie voor de m.e.r. aan het studiegebied 18-7-2011.

Geef aan hoe met een alternatieve fasering⁸ kan worden ingespeeld op:

- het beperken van onzekerheden in hydrologische effecten van twee plassen met een verschillend peilniveau direct naast elkaar;
- de gebiedsontwikkelingen, met name recreatieve ontwikkelingen, die kunnen worden gestart tijdens de winning.

Geef aan hoe de besluitvorming over het bestemmingsplan (planningshorizon van 10 jaar) en de ontgrondingsvergunning (de huidige vergunning loopt in 2018 af) aansluit bij de fasering van de plannen. Geef in het MER expliciet aan over welke delen van de ontgroning er besluiten worden genomen en of er in de toekomst nog besluiten moeten worden genomen voor verdere uitbreiding of fasering.

Beschrijf de eindsituatie van het voornemen voor zowel de zandwinning als de gebiedsontwikkeling.

3.6 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Beschrijf de (eco)hydrologische effecten en de effecten op de grondwaterkwaliteit van de huidige zandwinning.

3.7 (Mitigerende) maatregelen

In de notitie R&D wordt onder meer de 'Domelaarmaatregel' als mitigerende maatregel voorgesteld voor het beperken van de effecten op het Natura2000 gebied Elperstroom en het beperken van het risico van het 'leegzuigen' van de oude plas door de nieuwe plas. Werk in het MER de Domelaarmaatregel verder uit en onderzoek de effecten ervan (zie ook hoofdstuk 4 milieugevolgen). Ga daarbij in op het soort materiaal dat wordt gewonnen en achterblijft na het proces en de wijze waarop het retourwater terug wordt gevoerd in de plas. Geef aan hoe de nieuwe plas op peil wordt gehouden als het retourwater naar de bestaande plas wordt gevoerd.

Onderzoek of er ook andere mitigerende maatregelen mogelijk zijn om de hydrologische effecten te beperken. Werk deze maatregelen indien relevant verder uit en onderzoek de effecten.

Maak onderscheid in maatregelen gericht op tijdelijke effecten en permanente effecten.

⁸ Een alternatieve fasering van de werkzaamheden waarbij niet wordt gestart in de zuid-oosthoek van het gebied, nabij de kruising van de Veldkampsweg en de Mepscheweg, maar op een andere plek in het plangebied.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

In het MER zullen zowel de effecten van de ontgroning als van de gebiedsontwikkeling beschreven moeten worden. Het accent dient daarbij te liggen op de effecten van de ontgroning Poelkampen en de gebiedsontwikkeling die met het besluit over het bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt. Daarnaast dienen in beeld te worden gebracht:

- de tijdelijke en permanente effecten van de verschillende fases van de zandwinning;
- de effecten tijdens de exploitatie en na afronding van de winning;
- de effecten van de verschillende tussenstadia van de winning
- de op lange termijn te verwachten effecten van de totale beoogde gebiedsontwikkeling in hoofdlijnen.

4.2 Water

4.2.1 Geohydrologische (en ecohydrologische) systeembeschrijving.

Geef inzicht in de werking van het (eco)hydrologische systeem en de te verwachten veranderingen als gevolg van de activiteit. Laat in het MER de werking van het systeem ook zien op een manier die voor niet-deskundigen is te begrijpen. Maak voor dit onderdeel gebruik van bestaande databestanden, metingen en (model)berekeningen.

Geef een beschrijving van de geologische ondergrond en de opbouw daarvan, alsmede van het voorkomen, verbreiding en dikte van slecht doorlatende lagen in het studiegebied, de verschillende grondwatersystemen en ruimtelijke afbakening en werkings-sferen daarvan

4.2.2 Watersysteem

Geef een (tekstuele) beschrijving van het watersysteem van grof naar fijn, dus van het groot-schalige watersysteem (bijvoorbeeld op provincieniveau), naar het niveau dat relevant is om de aanwezigheid van natuurwaarden in het gebied te begrijpen. Geef aan of en hoe het reliëf in de huidige situatie sturend is voor de huidige watersituatie (waterstanden en -stromingen). Omschrijf hoe watersysteem en het reliëf samenhangen met de huidige natuurwaarden en de natuurdoelen die voor het gebied zijn vastgesteld.

Het daadwerkelijk optredende effect is zonder modelberekeningen niet goed te voorspellen. Daarom zullen de effecten op het watersysteem kwantitatief moeten worden bepaald. Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens en in de gehanteerde rekenregels/-modellen. Geef een bandbreedte aan waarbinnen effecten kunnen optreden, denk bijvoorbeeld aan een best-case/worst-case benadering.

Voer proefpompingen uit in de zone tussen de huidige en de toekomstige plas, om de doorlatendheid van de bodem ter plaatse te bepalen, aangezien de weerstand hiervan cruciaal zal zijn voor de omvang van de hydrologische effecten. Verklein hiermee de onzekerheden in de

uitkomsten, met name ten aanzien van het leegtrekken van de huidige plas als gevolg van de aanleg van de nieuwe.

Richt het model zodanig in dat de volgende effecten in beeld komen:

1. De tijdelijke en permanente gevolgen voor het grondwaterregime in aangrenzende gebieden als gevolg van stijghoogteveranderingen.
2. De interactie tussen de nieuwe en de oude plas. Bij aanleg van een nieuwe plas in het gebied Poelkampen zal de nieuwe oostwaarts gelegen plas een lager peil aannemen.⁹
3. De aspecten die voor een interpretatie naar effecten op de lokale natuurwaarden (EHS, Natura 2000) van belang zijn. Dit zijn in ieder geval de grondwaterstanden, ten opzichte van maaiveld en NAP, zo nodig geïnterpreteerd in GxG's; en de aanwezigheid van kwel of infiltratie.

Beschrijf vanuit deze invalshoeken de huidige situatie en te verwachten effecten, alsmede de werking en duurzaamheid van mogelijke mitigerende maatregelen. Geef duidelijk aan ter vermindering van welke effecten de mitigerende maatregelen bedoeld zijn en hoe ze waterstanden en stromingen beïnvloeden

Geef aan wat de effecten van mitigerende maatregelen betekenen voor de vergelijking van de alternatieven en varianten, het toetsen aan de wettelijke vereisten en de realisatie van de projectdoelen.

4.2.3 Waterkwaliteit

Beschrijf de huidige en verwachte toekomstige waterkwaliteit voor zover van belang voor de natuurwaarden. Doe dat waar nodig en mogelijk op basis van interpretatie van de berekende uitkomsten van het hydrologisch model. Verlies daarbij niet uit het oog dat een activiteit in het grondwater de kwaliteit van het oppervlaktewater kan beïnvloeden en vice versa. Ga in op het effect op de waterkwaliteit van de verschillende processen, zandwinning, Domelaarmaatregelen en andere maatregelen.

4.3 Natuur

De ontgroning kan via het watersysteem mogelijk significante effecten hebben op het Natura 2000-gebied Elperstroom¹⁰. Daarnaast kan de beoogde gebiedsontwikkeling leiden tot versterking van natuurwaarden. Het MER dient zowel de negatieve als positieve effecten van de ontgroning en de gebiedsontwikkeling in beeld te brengen.

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en geef op de kaart de verspreiding en ligging daarvan. Geef ook aan welke potenties het gebied heeft voor ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden en in hoeverre met het voor-

⁹ Het risico bestaat dan dat de nieuwe plas de huidige plas 'leegzuigt'.

¹⁰ Zie Voortoets Natuurbeschermingswet Ontgroning Locatie Poelkampen, 2011. p.19 Voortoets: door de drainerende werking van de nieuwe plas op de bestaande zandwinning wordt verwacht dat de kwelstromen naar het beekdal van de Elperstroom verder wordt gereduceerd. Het effect kan bovendien nog verder worden versterkt wanneer de voorgenomen maatregelen in het tussengelegen landbouwgebied op de flank van de Elperstroom intussen worden uitgevoerd (zie beheerplan N2000 Elperstroom). Het effecten van de huidige zandwinning wordt nu door de hier aanwezige sloten gedempt. De grootte van het effect is zonder het uitvoeren van aanvullende modelberekening (met bijbehorend veldwerk) onmogelijk te kwantificeren.

nemen deze potenties kunnen worden gerealiseerd. Beschrijf de autonome ontwikkeling van natuurwaarden in het studiegebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3.1 Natura 2000

De conclusie in de Voortoets is dat de staat van instandhouding van de habitattypen Vochtige heiden, Blauwgraslanden en in het bijzonder Kalkmoerassen en trilvenen in het geding kan zijn als gevolg van veranderingen in het grondwatersysteem. De gevolgen van de ontgroning worden daarom als mogelijk significant negatief beoordeeld.

Op basis van deze conclusie moet overeenkomstig de Natuurbeschermingswet een Passende beoordeling worden uitgevoerd, gericht op nadere verkenning van de effecten van de ontgroning via het grondwater. Effecten via andere milieufactoren (zoals stikstof) kunnen blijken de Voortoets buiten beschouwing blijven. Neem de resultaten van de Passende beoordeling herkenbaar op in het MER.

Beschrijf in de Passende beoordeling (de Voortoets kan hierbij als uitgangspunt worden genomen):

- de kernopgaven (waarin ook relevante opgaven met betrekking tot het watersysteem en de waterkwaliteit zijn benoemd);
- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit¹¹ van de in het geding zijnde habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd;

Beschrijf de ecologische randvoorwaarden voor behoud en ontwikkeling van de relevante habitattypen wat betreft grondwaterregime en ecohydrologische systeemeisen. Interpreteer op grond van de uitkomsten van het hydrologische (model)onderzoek de mogelijke gevolgen voor het realiseren van de vereiste randvoorwaarden en daarmee de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van de habitatype(n). Breng daartoe ook de gevolgen van de activiteit voor potentieel kansrijke ontwikkelingslocaties van het betreffende habitat in beeld. Betrek bij de beoordeling van de gunstige staat van instandhouding ook mogelijk cumulatieve effecten met andere plannen en projecten. Denk daarbij onder meer aan voorgenomen maatregelen voor de landbouw op de flank van de Elperstroom.

Verken in de passende beoordeling mogelijke mitigerende maatregelen, waaronder de zogeheten Domelaarmaatregel¹². Geef aan op grond van hydrologisch modelonderzoek welk effect van deze maatregel wordt verwacht en interpreteer deze uitkomsten naar de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen.

¹¹ Zie voor een kenschets, definitie en kwaliteitseisen van habitattypen en de ecologische vereisten van soorten de profielendocumenten van EL&I: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen>.

¹² Zie blz 21 Voortoets.

Indien uit de Passende beoordeling naar voren komt dat de ontgronding significante effecten tot gevolg kan hebben dient in het MER te worden verkend in hoeverre de voorgenomen activiteit kan voldoen aan de zogeheten ADC-criteria¹³.

4.3.2 Ecologische hoofdstructuur

Het plangebied grenst aan de ecologische hoofdstructuur (EHS) en een provinciale ecologische verbindingzone. Beschrijf de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden. Onderzoek welke (positieve en/of negatieve) gevolgen het initiatief op de wezenlijke kenmerken en waarden kan hebben. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en wat de consequenties daarvan zijn voor mitigatie en compensatie.

4.3.3 Soortbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten¹⁴ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef, indien verbodsbepalingen¹⁵ overtreden kunnen worden, aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Geef aan in hoeverre het aannemelijk is, dat het voornemen – indien aan de orde – uitvoerbaar is vanuit het perspectief van de Flora- en faunawet.

4.4 Woon en leefmilieu

Verkeer

Beschrijf op basis van de grondbalans en een grondstromenplan de (extra) vervoersbewegingen die plaatsvinden als gevolg van de voorgenomen activiteit. Beschrijf de effecten van de transportbewegingen in de huidige situatie en de toekomstige situatie. Geef aan welke gevolgen voor de verkeersveiligheid worden verwacht, mede in relatie tot ander verkeer op het lokale wegennet (school- en woon-werkverkeer, recreatief verkeer).

Lucht, geluid en trillingen

Beschrijf de effecten van lucht, geluid en trillingshinder door vrachtverkeer tijdens de periode van winning op de omliggende bebouwing en natuur. Geef aan of de contouren passen binnen de wettelijke kaders voor lucht en geluid.

Geef aan hoe de effecten van het (laagfrequent) geluid vanaf het terrein van Vos en Remix, waar de zandwininstallatie en andere installaties staan, veranderen als gevolg van de aanleg

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁴ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 – 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

van een nieuwe zandwinplas.¹⁶ Indien er (negatieve) veranderingen optreden geef dan aan of mitigerende maatregelen mogelijk zijn om effecten te beperken.

Leefomgeving

Beschrijf het grondgebruik in het studiegebied (o.a. een boomkwekerij en dag- en verblijfsrecreatie) en geef aan wat de effecten zijn op de gebruiksfunctie en de leefomgeving. Ga in op de wijzigingen van de grondwaterstromen en het grondwaterpeil op de continuïteit van deze agrarische activiteiten.¹⁷

4.5 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf de kenmerken van het landschap in de referentiesituatie. Ga daarbij in op schaal, openheid, reliëf, natuurlijke elementen, zichtlijnen, cultuurhistorische patronen en elementen. Betrek hierbij de 'Cultuurhistorische basisinventarisatie' die voor het Drents Plateau is uitgevoerd.¹⁸ Betrek bij de beschrijving van cultuurhistorie naast het cultuurlandschap ook het bodemarchief (actueel bekende en potentiële vindplaatsen) en het gebouwde erfgoed. Beschrijf de waardering (o.a. belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) van deze kenmerkende patronen en elementen in lokale en regionale context. Geef aan wat de effecten van het voornemen zijn op de waarde en betekenis van deze patronen en elementen in de referentiesituatie. Ga daarbij ook in op de verwachte effecten op lange termijn. Geef aan welke mogelijkheden er zijn om elementen uit het voornemen beter te kunnen inpassen in de bestaande landschappelijke en cultuurhistorische context. Geef aan in hoeverre daarmee de ruimtelijke kwaliteit van het gebied kan worden verbeterd.

5. Overige aspecten

5.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de aard en mate waarin de alternatieven andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria.

¹⁶ Zie bijlage 2 zienswijze 1, 3, 5 en 6 insprekers wijzen erop dat ten gevolg van het water, de geluidsbelasting op de woonomgeving door Remix en Vos aanzienlijk zal toenemen. Grond en bomenrijen absorberen geluid. Bij wateroppervlakken is deze absorptie nagenoeg nihil.

¹⁷ Zie bijlage 2 zienswijze 3.

¹⁸ Zie bijlage 2 zienswijze 1, inspreker wijst op de cultuurhistorische inventarisatie waarin voor de houtwallen in de Poelkampen worden benoemd als karakteristieke historische groenelementen.

5.2 Leemten in milieu-informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn (voorafgaand aan de te nemen besluiten) kan worden ingevuld.

5.3 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-) doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.¹⁹ Geef daarvoor in het MER inzicht in:²⁰

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenario's (best-case en worst-case);
- de wijze waarop in de fasering met deze onzekerheden rekening kan worden gehouden, zodanig dat de uitvoering kan worden bijgestuurd teneinde ongewenste (mate van) effecten worden voorkomen;
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer tijdens en na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.²¹

5.4 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;

¹⁹ Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Effecten kunnen in werkelijkheid meevallen, dan zijn te veel maatregelen getroffen. Effecten kunnen tegenvallen, dan zijn te weinig maatregelen genomen.

²⁰ Een factsheet op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. (http://docs1.eia.nl/mer/diversen/factsheet_19_omgaan_met_onzekerheden_in_mer_webversie.pdf)

²¹ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda en vermelding van topografische namen. Neem tevens een kaart op met de gemeentegrenzen en eigendomsituaties in het studiegebied.

5.5 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Firma Vos Zand en Grind B.V.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe (coördinerend), gemeenteraad Borger-Odoorn

Besluit: bestemmingsplan (Wro) ontgrondingvergunning (Ontgrondingenwet)

Categorie Besluit m.e.r.:

C16.1

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C16.1

plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling

Activiteit:

Ontgronding ten behoeve van zandwinning.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in dagblad Het Noorden van: 15 juni 2011

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 16 juni tot 29 juli 2011

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 9 juni 2011

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 15 september 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

ir. J.J. Bakker

H. Boukes

drs. R. Meeuwsen (werkgroepsecretaris)

ing. B.W.G. van Pagée

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Notitie reikwijdte en detailniveau Ontgronding in het kader van Gebiedsontwikkeling Poelkampen, 30 mei 2011;
- Voortoets Natuurbeschermingswet Ontgronding Locatie Poelkampen, 24 mei 2011;

- Structuurvisie Borger–Odoorn ‘Verbinding geeft perspectief’, Grontmij Nederland B.V., 12 november 2010;
- Uitvoeringsprogramma Structuurvisie Borger–Odoorn ‘Verbinding geeft perspectief’, Grontmij Nederland B.V., 12 november 2010;
- Gebiedsvisie Ellertshaar, Grontmij Nederland B.V., 11 mei 2010.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 2 augustus van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. H. Meijering en H. Meijering, Westdorp
2. LTO Vastgoed namens fam. Teunissen, Westdorp
3. Greenpoint Boomkwekerijen, Westdorp
4. J. Breetveld en M.A.J. Breetveld-Schreuder, Westdorp
5. G.L. Meijering en K. Wanders, Westdorp
6. H. Kulker en C. Kulker, Westdorp
7. R.M. Kamstra en C.M.M. Oostdam, Exloo

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Ontgronding in het kader van gebiedsontwikkeling Poelkampen in gemeente Borger-Odoorn

Vos Zand en Grind b.v. heeft het voornemen om nabij Ellertshaar (gemeente Borger-Odoorn) in het gebied Poelkampen een ontgronding voor zandwinning te realiseren. Om deze ontgronding te kunnen realiseren moet het bestemmingsplan worden gewijzigd. Om de ontgronding mogelijk te maken moet de provincie een vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet afgeven. Ten behoeve van de besluitvorming over het bestemmingsplan en de vergunning moet een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld. In het advies over reikwijdte en detailniveau gaat de Commissie voor de milieueffectrapportage in op de inhoud van het MER.

ISBN: 978-90-421-3330-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

